

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujege Izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

SCOVENECC

Izhaaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 4, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 4, Lubiana. Telefon 4001-4003.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lira. Estero, mese 31.50 Lira. Edizione domenica, anno 34 Lira. Estero 65 Lira. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni.

Filiale: Novo mesto.

Vojno poročilo št. 1105 Sovražna ladijska spremljava napadena En parnik je bil potopljen, eden pa zažgan — 4 sovražna letala sestreljena

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Ob rtu Bon (Tunis) so nemški bombniki včeraj pozno popoldne napadli ladijsko spremljavo, potopili en parnik, enega pa zažgali.

Nadaljevala se je sovražna letalska ofenziva na otok Pantellerija. Topništvo je sestrelilo dva stroja. Dva nadaljna sta bila sestreljena v boju ob italijansko-nemških lovskih letal.

Sovražna letala, ki so bombardirala in obstreljevala kalabrijske in sardinske obale, so povzročila nekaj žrtev in lažjo škodo.

Livorno, 4. junija. AS. Potem ko so pospravili vse razvaline in je nekaj ranjenecv še umrlo, je število žrtev po sovražnem letalskem napadu dne 18. maja naraslo na 249 mrtvih in okrog 600 ranjenih.

Sovjetski napadi pri Velišu izjalovljeni

Nemško letalstvo obstreljevalo zbirališča sovražnih čet ter preskrbovalna središča v Kavkaziji ter ob Doncu

Hitlerjev glavni stan, 4. jun. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na področju pri Velišu so se krvavo izjalovili podnevi in ponoči ponovljeni sovjetski napadi. Uničenih je bilo 21 sovražnih oklepnih voz.

Z ostalega vzhodnega bojišča poročajo samo o krajevnem bojnem delovanju.

Letalstvo je obstreljevalo v Kavkaziji in na doneškem bojišču brez prenehanja zbiranje sovražnih čet ter letalska in preskrbovalna oporišča. Posebno hudo je v sodelovanju z madžarskimi bojnimi letalci napadalo dovozni promet sovražnika.

V Severnem ledenem morju sta bili z

Seja odbora za avtarkijo

Duce je predsedoval seji ministrskega odbora za gospodar. osamosvojitve, kjer so reševali 33 prošnji

Rim, 4. jun. AS. 1. junija ob 17 se je pod predsedstvom Duceja sešel v Beneški palači medministrski odbor za gospodarsko osamosvojitve, da bi razpravljali o prošnjah za dovoljenja za važne nove industrijske naprave. Navzoči so bili: tajnik fašistične stranke ter ministri za korporacije, poljedelstvo in gozdove, promet, za menjavo in valute, za vojno izdelavo, za italijansko Afriko in za javna dela, podtajnik v finančnem ministrstvu, guverner italijanske Narodne banke, zastopnik načelnika glavnega stana, tajnik vrhovnega obrambnega odbora, predsednik Narodnega sveta za raziskave, tajnik ministrskega odbora za vzporeditev, oskrbo, razdeljevanje živil in za cene. Sestanka so se udeležili potem še: glavni ravnatelj za industrijo, glavni ravnatelj za rudnike in kovinarstvo, glavni ravnatelj korporativnega nadzornišstva iz ministrstva za korporacije dr. Andrea Pellegrini in inž. Carlo Migliaccio, od vrhovnega obrambnega odbora pa kapitan bojne ladje Delli Panni Giuseppe.

Na tem sestanku so preraščali 33 prošnji, od katerih so 23 ugodili, 7 pa jih odbili, ker se nanašajo na stvari, ki jih ne smatrajo za najnujnejše potrebne. Nadaljnje 3 prošnje pa so tudi zavrnili, ker v teh primerih ne gre za industrijske naprave, ki

bi bile v sedanjem trenutku potrebne. Vložene prošnje so se nanašale na pobude v naslednjih panogah: topilnice in kovnice, ladjedelnice, mehaniška industrija, industrija težko topljivih snovi, kemična

industrija, predilnice, industrija umetnih vlaken, prehranjevalna industrija, hladilnice in razne druge panoge. O vsaki prošnji je povedal mnenje ministr za korporacije, v razpravo pa so posegali člani odbora. Glede prošnji, katerih predmet spada v njihovo pristojnost, so povedali mnenje tudi podpredsedniki korporacij za gojitve povrtnine, sadja in zelenjave, predsedniki korporacij za les, tekstilne izdelke, za topilniško industrijo in kovinarstvo, za mehaniko, kemično industrijo, za gradbeno dela, za steklo in keramiko, za mornarico in letalstvo, kakor tudi predsedniki fašistične Zveze industrijskecev in Zveze industrijskih delavcev.

Navodila tajnika stranke za delo GIL-a

Rim, 4. junija. AS. Danes zjutraj je na akademiji GIL-a na Mussolinijevem trgu tajnik stranke, vrhovni poveljnik GIL-a ob navzočnosti podpoveljnika generala Felicianija, načelnika glavnega stana Scale in podnačelnika Melona ter inspektorja Testa sprejema poročila zveznih podpoveljnikov in pokrajinskih zaupnikov GIL-a. Generalni podpoveljnik GIL-a Feliciani se je najprej spomnil zveznih podpoveljnikov, padlih na bojišču, nato pa je obrazložil naloge pokrajinskih oblasti na vseh odsekih njihovega delovanja, da bi organizacija vedno bolj odgovarjala svojim političnim in vzgojnim ciljem.

Generalni poveljnik Carlo Scorza je nato dal navodila za oblikovanje mladine, navodila, ki vsebujejo delo, segajoče v globine, nad vse rečno delo, ki mora ostati zvesto načelom revolucije in mu je temeljni cilj okrepiti značaja. Nato je opredelil položaj GIL-a v sedanjem trenutku. Delo pokra-

jinskih oblasti se mora razvijati z jasnim pogledom na potrebe naroda do in preko zmage. Povrniti se je treba k virom tistega junaškega duha, ki so ga svetlo izpričali najmlajši borci na vseh bojiščih.

Praznik kr. karabinjerjev

Rim, 4. junija. AS. 5. junija bodo obhajali praznik kr. karabinjerjev. Tudi letos bodo ta dan proslavljali v vojašnicah in postojankah s treznim vojaškim obredom, ki ga bo preveval resni vojni čas. Zastopstvo rimskih častnikov se bo poklonilo pred spomeniki padlih karabinjerjev, fašistov in članov prostovoljne milice. Zgodovinski muzej kr. karabinjerjev bo odprt za javnost od 9 pa do 20. Vrhovni poveljnik karabinjerjev bo imel ob 13.20 kratek govor po radiju. Ves dan bo legija gojenec prevzela stražo pred beneško palačo.

Papež Pij XII. o sedanjem položaju

Papež Pij XII. se je toplo zavzel za spoštovanje človečanskih zakonov v letalski vojni

Vatikansko mesto, 4. jun. AS. Sv. oče Pij XII. je predvčerajšnjim v svoji zasebni knjižnici sprejel sveti kardinalski zbor, ki mu je voščil za god ter mu pri tej priliki obnovil čustva sinovske ljubezni. V imenu 19 navzočih kardinalov je spregovoril kardinal dekan, ki je izrekel papežu voščilni nagovor.

Sveti oče se je zahvalil za voščila, potem pa razpravljal o sedanjem položaju. Podaljševanje oboroženega spopada, mrzlično naraščanje količine vojnih priprav ter postopno zaostrovanje vojnih načinov vedno bolj otežuje nadnaravno ter pomirjevalno poslanstvo Cerkve. Papež je dejal, da se njegova misel in ljubezen obračata k malim narodom, ki so zaradi zemljepisne in geopolitične lege sprčo sedanjega zametavanja mednarodnih, moralnih in pravnih določil izpostavljeni ter na tem, da bodo v spopadu velikih sil pregaženi in da bodo morali na svojih lastnih tleh, ki se bodo spremenila v prizorišče uničevalnih bojov, biti priča neizrekljivih grozot tudi med nebojevnikmi ter priča pokolja cveta svoje mladine in svojega izobraženstva.

»Ne pričakujte,« je pristavil sveti oče, »da bomo tukaj na drobno razlagali vse, kar smo poskusili storiti, da bi olajšali njihovo trpljenje, izboljšali njihov moralni in pravni položaj, varovali njihove neizpodbitne verske pravice ter jim pomagali v njihovi stiski in potrebi. Vsako besedo, ki smo jo zato povedali pristojnim oblastem, ter vsak naš javni namig je bilo treba resno premisliti in pretehtati, in sicer zaradi koristi trpečih samih, da ne bi, četudi nehoti, njihovega položaja še bolj otežili ter ga naredili neznošnega.«

Pri tej točki se je sveti oče ustavil in govoril o Poljski, ki je s svojimi učenjaki in misleci pomagala ustvarjati duhovno dediščino Evrope in

sveta. »Prosimo,« je nadaljeval, »nebeško Kraljico, da bi temu narodu, tako trdo preskušnemu, in drugim narodom, ki so hkratu z njim morali piti grenki kelih te vojne, bila prihranjena bodočnost, ki bo v Evropi, obnovljeni na kriščanskih temeljih, in v skupnosti držav, rešenih bremena preteklih zmot in zablod, izenačevala upravičenost njihovih teženj z veličino njihovih žrtev.«

Nič manj mučno in obžalovanja vredno je dejstvo, da je v tej vojni moralna sodba o nekaterih nastopih, ki so v nasprotju s pravom in postavami človečnosti, odvisna od tega, če kdo, ki je zanje odgovoren, pripada eni ali drugi stranki, ki sta v sporu, ne da bi se ozirali ali je to v skladu ali v nesoglasju z določili, potrjenimi od večnega Sodnika.

Po drugi strani pa vedno hušja vojna tehnika, vedno večja uporaba vojnih sredstev, ki ne ločijo med tako imenovanimi »vojaškimi« in »nevojaškimi« cilji, sama po sebi opozarja človeku duha na nevarnost, ki jo vsebuje žalostna tekma med nastopi in represalijami, ki škodijo prav tako posameznim narodom kakor njihovi vesoljni skupnosti. »Mi, ki smo že prav od začetka storili vse, kar je bilo v naših močeh, da bi vojskujoče se države pripravili do upoštevanja človečanskih zakonov v letalski vojni, čutimo zaradi koristi vseh dolžnost, da še enkrat opozorimo, naj se teh zakonov drže.«

Sveti oče je zaključil z željo po novem sveču, v katerem bi se vsi narodi, ko se bodo zazdravile rane, ki jih je zasledilo nasilje, priznali za brate ter složno napredovali po poti blaga. Da bi se to doseglo, naj prav vsi molijo k Najvišjemu.

S to željo je papež dal apostolski blagoslov vsem navzočim, tistim, ki so v duhu združeni z njim ter vsej množici trpečih.

Tretja faza bojov ob Kubanju

Berlin, 4. junija. Začela se je tretja faza sovjetske ofenzive ob Kubanju. Po brezuspešnih napadih v začetku maja in pozneje med 20. in 28. majem so boljševiki pred 48 urami začeli s tretjim napadom, uporabljač 6 oklepnih brigad in mnogo pehotnih divizij. Nemcem se je posrečilo ločiti oklepne oddelke od pehote, tako da so v začetku pustili težke sovjetske 52 tonske in ameriške tanke, katerih vedno več uporabljajo, napredovati za kakšnih 100 metrov, nato pa jih peklensko obdelovali s topovi vseh vrst. 58 tankov je bilo v 20 minutah uničenih. Nadaljnjih 22 tankov je predlo nemške črte, toda v nadaljnjih bojih z nemškimi oklepnimi oddelki je bilo tudi od tega 12 tankov uničenih. Istočasno je sovražnik na močvirskem od-

seku zgubil 22 od 30 tankov, s katerimi je napadel, tako da je zgubil skupno 92 tankov. Zanimivo je, da so boljševiki prvič začeli z močnimi napadi tudi na odseku pri Velišu ter juhozhodno od Moskve.

Sovjeti bi na vsak način radi zvedeli, če Nemci letos nameravajo na vzhodu napasti ali ne. Nemški general Dietmar je na sestanku z zastopniki tiska dejal, da položaj letos oseh sil ne silil k napadu. V Berlinu izjavljajo, da je hotel general Dietmar s tem reči, da imata Italija in Nemčija proste roke pri svojih odločitvah, to je, da lahko ostaneta v defenzivi ali pa lahko še enkrat preideja v ofenzivo. Anglosasi pa so, nasprotno, prisiljeni poskušati z napadi na evropsko trdnjavo.

Velike neznanke o vzhodnem bojišču

Na 3000 km dolgem bojišču si stojita nasproti dve velikanski armadi
Kdo bo napadel prvi? Kje in kdaj?

Berlin, 4. junija. Razen Kubanja sta na vzhodu obe nasprotni armadi od Azovskega morja do Ribiškega polotoka še vedno v pričakovanju. Na tri tisoč kilometrov dolgem bojišču si stojita nasproti dve velikanski armadi, ki sta zadnje mesece zbrali kar moči orožja in vojaštva. Kdo bo prvi napadel? Kje in kdaj? Ta vprašanja zanimajo nemško javnost. General Dietmar je dejal, da je med ofenzivo in defenzivo še posredna rešitev, ki bi jo lahko imenovali »strategija pričakovanja«, kadar ni treba kaki armadi začeti z ofenzivo, ampak se lahko zadovolji z obrambo tega, kar si je osvojila. V takem položaju je Nemčija. General Dietmar seveda ni »uradni prerok« nemškega poveljstva in se lahko dogodki tudi drugače zasukajo. Lansko leto je bila nemška ofenziva napovedana, letos pa takšnih napovedi ni. Nasprotniki širijo glasove, češ da si Nemčija ne upa sprostiti velike ofenzive na vzhodu, ker se boji morebitne anglosaške invazije. Nihče ne ve za nemške načrte. Gotovo pa je, da zavezni-

ški načrti proti Evropi niti malo ne morejo vplivati na odločitve nemškega poveljstva in njegove načrte na vzhodnem bojišču. »Lokal Anzeiger« piše: Zavezniški lahko poskusijo izkrcanje na Siciliji, v Franciji in Norveški. Kar koli bodo storili, ne bo moglo nikakor vplivati na Hitlerjevo voljo, voditi vojno na vzhodu tako, kakor se zdi njemu za zmago najprimernejše. Nemške žrtve so bile pozimi v primeri z boljševiški izgubami minimalne in so pripomogle k utrditvi in razjasnitvi položaja na vzhodu. Hitler lahko na vzhodu stori, kar hoče. Če se odloči za napad, lahko napade kjer koli na vsem bojišču od Kubanja do Murmanskaja; povedo so važni vojaški cilji od Kaspiskega morja do Volge, Moskve, Leningrada in tja do Arhangeleka.

Kaj se skriva za anglosaško propagando

Podmornice so še vedno najmočnejše orožje, ki bo presekalo življenjske žile sovražne preskrbe

Berlin, 4. jun. AS. V neki izjavi v spodnji zbornici je skušal prvi lord angleške admiraltete Aleksander dopovedati, da Angležem in Amerikancem vedno bolj uspevajo pomorski prevozi. Vojaske vodilce DNB-ja pripominja, da ta angleška izjava ni posledica kakšnih uspehov, marveč je bila podana nekaj dni po izjavah velikega admirala Dönitz. Aleksander bi rad zbrisal vtis Dönitzovih podatkov. Vse nemške izjave danes soglasno ugotavljajo, da se izjavajo napadi na angleške in severnoameriške trgovske ladje stalno na vseh morjih in brez usmiljenja. Številke potopitev, ki so jih dosegle Nemčija, Italija in Japonska, so aktivne v primeri z novozgrajenimi sovražnimi ladjami; končni pa ima tudi vojna na morjih svoje dvige in padce. V odgovornih nemških pomorskih krogih — zatrjuje dopisnik nemške uradne agencije — Aleksandrov govor ne uživa nikakega zanimanja, ker opušča bistvene elemente, nanašajoče se na pomorsko vojskovanje. V zvezi s tem berlinski krogovi tudi pripominjajo, da nemški molk povzroča skrb v nasprotnem taboru. Alexander je na koncu svojih neutemeljenih

izjav tudi omenil, da mora Anglija ravno na atlantskem bojišču še računati na morebitne »poraze in dobe velikih izgub«. Nemška admiralteta, zaključuje DNB-jev dopisnik, se vzdržuje vsakršnega komentarja. Ni pa nemogoča senzacija, kajti nemško poveljstvo ni v skrbah za pomanjkanje dejstev, ki zanikujejo Alexandrove trditve in resnica je kaj drugačna od tega, kar navaja Alexander. V berlinskih krogih so mnenja, da je skušal Alexander posnemati Knox, ki je dejal, da so ameriške ladjedelnice premagale torpeda in da zdaj grade 20 milijonov ton na leto. Alexander je povedal, da so se potopitve zmanjšale za tretjino in da se je število potopljenih podmornic v zadnjih šestih mesecih povečalo za 25% v primeri s potopitvami v prejšnjih šestih mesecih in da je bilo maja potopljenih več podmornic kakor so jih v Nemčiji istega meseca zgradili. Toda te izjave so brez podlage in izraz bojazni nad tem, kar je povedal veliki admiral Dönitz: »Podmornica je še vedno najnevarnejše orožje v pomorski vojni, orožje, ki bo polagoma presekalo življenjske žile sovražne preskrbe.«

da je uresničenje teh načrtov le še vprašanje nekaj tednov. Takšni triki pa niso nič novega. Kakor piše list »Münchener Neues Nachrichten« so tudi nekaj mesecev pred izkrcanjem v Afriki razširjali novice, kako se tisoč angleških, kanadskih in ameriških vojakov učijo norveščino. Pozneje so govorili, kako je Eisenhower zapovedal nabiranje zdravih in zlasti »sintetičnih« vitaminov. Nato so »zaradi poskušnje izvedli poskus v Dieppu. Nameni takih poročil so bili, odvrti nemško-italijansko pažnjo od odsekov, kjer naj bi resnično prišlo do invazije. To se je ugotovilo pri izkrcanju v Afriki. Danes pa takšen trik nima uspeha. Evropska trdnjava je dokončno utrjena. Ako smatramo Anglosasi Italijo za tisto točko evropske trdnjave, ki bo najmanj odporna, so morali spoznati neuspešnost svojih ultar pri nekaterih pripravah čisto ob robu, kakor na Pantelleriji. Obramba katere koli obale Apeninskega polotoka bo tudi po izgubi Afrike predstavljala za sovražnika velikanske težave, preden bi se mogel zasidrati na celini. Sovražne letalske in pomorske sile ne prevladujejo Sredozemlja. Sredozemlje je postalo močnejše zid. To se je pokazalo prejšnje dni, ko je peklenski ogenj sprejel angleške vojne ladje, ki so se približale Pantelleriji, ter jih odbil. Takšno presenečenje, kakor je bilo anglosaško izkrcanje v francoski Afriki, ni več mogoče. Osne sile imajo zdaj bistveno ofenzivno nalogo, dočim so morale prej braniti Afriko. Njihovi cilji so zdaj sovražne ladje in sovražna oporišča. Močan obrambni sistem se razširja od Korziške do Sicilije in Krete ter Dodekaneza. Tudi notranja fronta v Italiji je močna, o čemer se bo sovražnik lahko prepričal.

Berlin, 4. junija. Da bi širil teror z vsemi sredstvi, se sovražnik ne ponašja uporabljati najbolj nečloveških napadalnih sredstev, ki odkrivajo vsa zločinstva Anglosasov. Tako angleški piloti že nekaj časa najrajši blizu obljubljenih središč spuščajo rumene balone s premerom dveh do treh metrov. V nekaterih takih balonih so steklenice z vnetljivo tekočino, ki se v zraku sama užge, drugi baloni imajo zopet vnetljivo snov, ki se užge šele takrat, kadar balon trči na kako trdo telo.

Nasprotnikove bedastoče

Rim, 4. jun. AS. London: Letalski napad na Livorno je naredil velik vtis na italijansko ljudstvo. Neki švedski dopisnik poroča, da prebivalstvo Livorna prebiva zdaj v ljakih, povzročenih od bomb, kakor krti.

Novice iz NDH

Zagreb, 4. junija. AS. Poglavnik je imenoval dr. Vladimira Košaka za hrvatskega poslanika v Budimpešti. Istočasno je imenoval dr. Antona Filipandića za hrvatskega finančnega ministra.

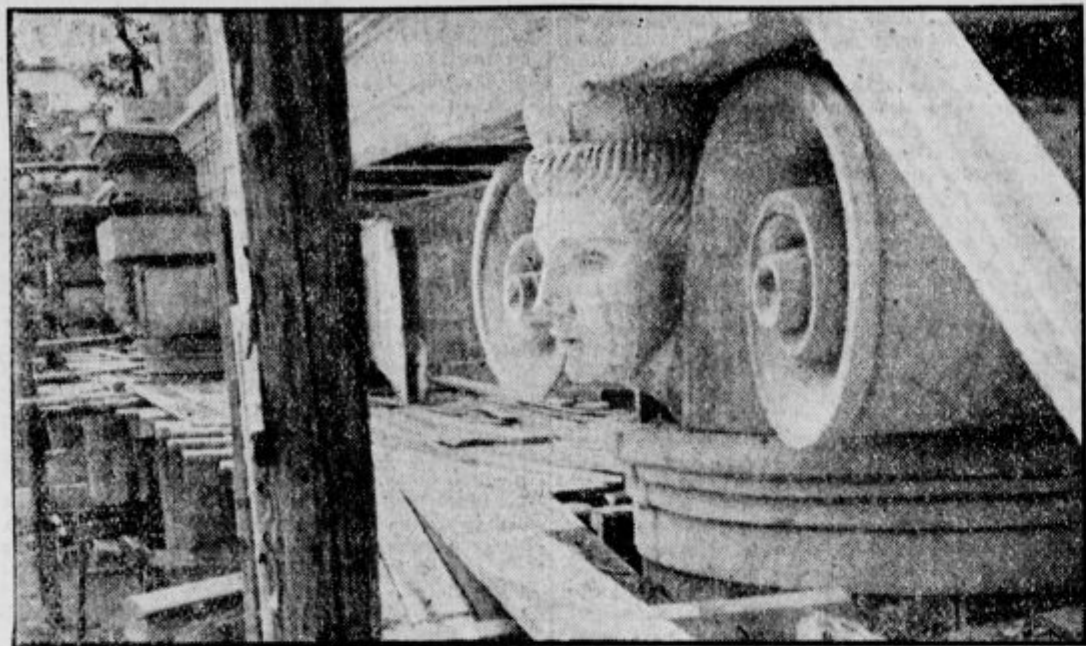
Ameriške izgube

Stockholm, 4. junija. AS. Iz Washingtona poročajo, da vsebuje zadnji seznam ameriških izgub 86.852 mož. Kopenska vojska je imela 60.419 mrtvih, 14.805 ranjenih, 22.494 pogrešanih in 16.301 ujetnika. Izgube mornarice znašajo 26.433 in so takole porazdeljene: 7300 mrtvih, 4708 ranjenih, 1126 pogrešanih in 3421 ujetih.

Zatvornica ob stari cukrarni je vedno lepša

Velika zatvornica ob stari cukrarni je v glavnem popolnoma dograjena. Zadnje mesece so dokončali večino del iz umetnega kamna. Med temi so prava posebnost veliki kapiteli, ki so bili postavljeni na velikih kamnitih stebrih na spodnji strani zatvornice. Vsi trije stebri nosijo most, ki drži ob zatvornici z enega na drugi breg. Most podpirajo prav ti kapiteli, ki so široki skoraj tri metre in izredno učinkovito izdelani iz umetnega kamna. V sredni polžasto navitih valjev je umetna glava, ki s svojim temenom podpira betonsko težo, ki sloni na njej. Na žalost je sedaj še okrog teh

nica na Spici. Ta je itak zgrajena le za silo in ji je že doslej zob časa prizadejal hude rane. Zato bo tudi njena odstranitev prišla prav ob zadnjem času, saj bi se sicer uveljavila podretna sama. V zvezi s tem bo nastopilo seveda še drugo zanimivo vprašanje. Ko bodo dokončana regulacijska dela, bo treba prav za prav začeti kar znova. Betonsko obzidje ob Sentjakobskem mostu pa skoraj do Čevljarskega mostu na obeh straneh z izredno naglo razpada. Znanstveno je bilo tudi že ugotovljeno, zaradi zatvornice pri stari cukrarni že voda v koritu višje. Če upoštevamo, da se je dosedanje raz-

Mogočni kapiteli zaključujejo kamnite stebre, ki nosijo mostiček ob zatvornici pri stari cukrarni.

kapitelev in stebrov oder, tako da celotni učinek teh živahnih stebrov ni tako izrazit.

Tri prav lepe stebre bo dobila zatvornica tudi na zgornji strani, ki bodo samo v okras že sicer lepi in živahni s kamnom obloženi zatvornični zgradbi. Srednji stebel je že sedaj dokončan. Na vrhu ga zaključuje prav velika žara iz umetnega kamna; izdelana je prav svojsko. Tudi stebel iz betona in umetnega kamna je prav učinkovit. Tako so gradbena dela v glavnem končana. Manjkajo malenkosti, kakor stopnice, ki jih prav sedaj gradijo, in razne zaključne podrobnosti. Vaznejše za dograditev zatvornice v celoti pa je dejstvo, da so tudi železne strojne naprave za prave zatvornice že naročene in da bodo tudi dobavljene. S tem bo omogočeno izročiti zatvornico svojemu namenu, kar pomeni, da bo v betonskem koritu Ljubljaničnice mogoče voditi zajezi in da bomo tako končno prišli do zaključka tako dolgotrajnih regulacijskih del, ki so se začela že pred prvo svetovno vojno.

Ker bodo strojne naprave in železne zatvornice da uničuje beton poseben vodni cementni baci ali bakterija. Da je delovanje teh mikrobov nadse znatno in opazno, se lahko vsak prepriča, saj se podirajo celi kosi. Verjetno je, da se bodo deli obzidja podirali še naprej tudi potem, ko bo stala dobavljene najbrž še letos in jih bodo nato tudi hitro vgradili, bo odslužila za vedno lesena zatvor-

sulo tega obzidja zgodilo v dobrih desetih letih, saj so načeto obzidje gradili leta 1931., potem lahko pričakujemo v prihodnjem desetletju popolno podrtje. V tem primeru bi bilo treba znova graditi zatvornico na Spici, saj sicer novega obzidja ne bi bilo mogoče zgraditi. To upoštevajo tudi pristojni činitelji, ki se že sedaj pečajo z mislijo, da bi se pred odstranitvijo stare lesene zatvornice na Spici obnovili ta del betonskega korita in ga seveda tudi temeljito zavarovali pred bacilom. To bi bilo prav gotovo na mestu, saj bi bila s tem za vedno odstranjena nevarnost, da bi se obzidje podiralo naprej. Seveda smo lahko vsi veseli, da se cementni baci pri prijetju tudi drugih delov obzidja, ker sicer v Ljubljani res ne bi prišli iz regulacije te presnete Ljubljaničnice.

Obletnica slovitega slovenskega zdravnika

Ljubljana, 4. junija.

Takratni deželni tiskar Janek Jurij Mayr v Ljubljani je leta 1710, torej pred 233 leti izdal skromno knjigo pod latinskimi naslovom »Vindicatae physico-medicae auras Labacensis« in epodaj še pod daljšim nemškimi naslovom, ki se v slovenski prevstavi primerno tako glasi: »Temeljita obramba ljubljanskega zraka proti onim, ki ga ne smatrajo za zlasti zdravga« itd. Dano na papir in v tisk spravljeno od Marxen Gerbezie, med. doctore itd. Dr. Marko Gerbec (Gerbezus) je bil deželni fizik, znamenit zdravnik-znanstvenik, ki je bil član svetovnoznane »Academiae Naturae Curiosorum« na Dunaju in je bil soustanovitelj in celo predsednik ljubljanske »Academiae Operosorum«. Pri prvi družbi je bil vpisan pod imenom »Agesilaus«, pri drugi pa pod imenom »Intentus«.

Avtor je delce posvetil onim dobrim, plemenitim, častitim, odličnim, prevdarnim in modrim gospodom: županu, mestnim sodnikom in svetnikom. Kdo je bil avtor? Dr. Marko Gerbec se je l. 1658, torej pred 285 leti rodil v St. Vidu pri Stični na Dolenjskem. Modroslovje je študiral v Ljubljani, zdravilstvo pa je začel študirati na Dunaju. Toda nekaj dni poprej, preden so leta 1683, to je pred 260 leti, Turki začeli oblegati mesto, je Gerbec zapustil Dunaj in odpotoval v Italijo, kjer sta sloveli dve veliki in važni modroslovni in medicinski fakulteti v Padovi in Bologni, kamor so kaj radi in v velikem številu zahajali študentje iz Kranjske. Tam je Gerbec napravil doktorat iz modroslovja in medicine. Vrnil se je nato v domovino, kjer je postal deželni fizik.

Dr. Marko Gerbec ni bil pomemben samo kot praktičen zdravnik, marveč tudi kot zdravnik-znanstvenik in kulturni delavec. Bil je celo predsednik Akademije delavnih mož. Bil je prvi znanstveno naobrazen zdravnik, ki je napisal mnogo znanstvenih razprav, posebno o zdravilstvu na podlagi empirične metode. Napisal je do 80 raz-

Sadni vrtovi obetajo srednje dobro letino

Hvala Bogu, zdaj so že davno za nami dnevi, ko smo se bali slane, ki pomeni za sadno drevje vsako leto prvo nevarnost. V glavnem je drevje ugodno odcvetelo, kar velja zlasti za marelice, češnje in nekoliko manj za hruške in jablane. Zdjaj ni več sledov o razkošju cvetnih barv na drevju, zdaj so se pokazale drobne zelene glavice, ki se iz tedna v teden bolj nabrekajo. Kulturna ljubljanskih sadovnjakov kaže, da so ljudje zelo navezani na sadno drevje. Spomladi jim krasi vrtove, konec maja daje prve sadeže, v poletju nudi senčna to zavetje, na jesen pa si še enkrat ogreje praznično oblačilo, čeprav drugačno kot spomladi; med listjem se svetlikajo rumeni in rdeči sadeži, prijetno dišeči in sladki.

Sadna letina se je dejansko že začela s prvimi češnjami. Tu pa tam smo jih videli na ljubljanskih vrtovih; lastniki jih seveda niso prodajali, so bili preveč veseli prvega pridelka in so ga použili kar doma. Pač pa je že nekaj dni sem na trgu nekaj lepih češenj, ki jih ljudje radi kupujejo. Navadno se gnetejo okrog prodajalke, kdaj pa kdaj pa jih vidite, kako se postavijo v vrsto, da ne bi bilo krivice — se pravi, da pride vsak o svojem času na vrsto. Poleg zgodnjih češenj so začele zoreti tudi kisle, naplemenite vrste hrustavk pa še čakajo sonca. Zdi se, da pridelek ne bo tako dober kot je bil lani. Nekatera drevesa so sicer polna, večina pa kaže srednje dobro ali slabo.

Vaznejši je seveda pridelek hrušk in jabolk. Drevje, ki se je lani lomilo pod težo dobrot, se bo letos oddahnilo. To je bilo videti že po cvetju, ki je bilo redko, še bolj pa zdaj, ko se hruške trebijo. Deževno vreme zadnjih dni je zredčilo zelene sadeže na vejah in pridelek bo samo na nekaterih vrstah dober. Zimske hruške bodo bolj redke, zgodnje vrste pa bodo obrodile nekatere obilno, večinoma pa srednje dobro. Tudi razne vrste sliv ne obetajo blagoslovljene letine. Večinoma imajo zelo redke sadeže. O breskvah pa lahko rečemo, da bodo po daljšem času spet lepo obrodile. Zima jim ni škodovala in tako je zdaj skoraj na vsakem drevesu precej sadežev; tu pa tam kažejo celo prav dobro. Podobno obetajo tudi marelice. Kutine so cvetele v deževnem vremenu in marsikateri gospodar je že napravil križ čez letošnji pridelek. Očividno pa je cvetje zelo odporno, kar sodimo po zelenih glavah, ki so sicer redkejšje kot lani, vendar obetajo nekaj pridelka.

Kakor rečeno, ljubitelji sadnega drevja tudi letos ne bodo razočarani. Nekateri pridelka bo celo več kot lansko leto (breskev), v glavnem pa bo sadja za sproti. To bi bila prognoza sadne letine v obrisih. Vse je seveda še v božjih rokah, zakaj do zorenja najvažnejših vrst sadja bomo morali še dolgo čakati. Za zdaj vidimo šele prve uspehe brstenja in cvetenja; če bomo lahko govorili v jeseni o srednji dobri letini, bomo pač zelo zadovoljni.

prav, člankov in knjig, v katerih je temeljito razpravljalo o epidemijah, o pegavici, epilepsiji, no-tranjih boleznih, o protinu, mrzlici in zobnih boleznih. Bil je eden prvih mož, ki je odločno in vneto pobijal alkoholizem in v svojih razpravah opozarjal na škodljivost alkohola za mladino. Njegovi spisi so deloma ohranjeni v vseučiliški knjižnici, v ljubljanskem semenišču in v knjižnici Zdravniške zbornice.

V uvodu navedeno knjigo je dr. Marko Gerbec napisal z namenom, da bi Ljubljano branil pred vsemi onimi, ki so jo razglasi za nezdrav kraj in da bi v njej krepko podčrtal, kako je ljubljansko podnebje zdravo, da je Ljubljana za zdravje važen kraj, da ima mesto vse pogoje za zdrav razvoj, da so prebivalci splošno zdravi in da je Ljubljana bila dostikrat prav zaradi svojega položaja obvarovana pred kugami in epidemijami, ki so po sosednjih krajih razsajale in pobirale ljudi. Avtor se je v knjigi skliceval na kugo, ki je l. 1679 razsajala na Dunaju in okolici ter pomorila več tisoč ljudi. V središču mesta samega ni bilo nalezljivih bolezni, pač pa v predmestjih, zlasti v Krakovem med ubogimi obrtniki, služabniki, ribiči in čolnarji. Vzrok pa ni bil slab zrak, marveč revščina. Ljubljansko podnebje dobro vpliva na prebivalstvo. Prebivalci niso kot drugod golšasti in debelega vratu, blede in napihnjeni, marveč tankovratni, urni, sveži, lepe barve, veseli in zdravi, razpoloženi, umni in iznajdljivi. Dočakajo tudi visoko starost, tako 70, 80 in celo 100 let. Nalezljivim boleznim kljubujejo. O megli je kratko omenil, da ni mestu škodljiva. Mesto ima povsod dobro in zdravo pitno vodo. Je mnogo čistih studenčkov, ki teko s hribov. Drastično je dr. Gerbec v knjigi opisal tudi zabave na Ljubljani. Toliko naj bo o zdravniku dr. Marku Gerbecu, ki je slovel kot eden prvih zdravnikov in je zapustil znatno premoženje v dobre namene!

Borba dveh idej

Na dnu svetovnega dogajanja je borba dveh idej: ideje dobrega in ideje zlega. To je najmočnejše gibalno vse svetovne zgodovine od prvih začetkov človeštva pa prav do danes. Ni skoraj dogodka, vsaj pomembnejšega, kjer se ne bi na ta ali oni način pokazalo to osnovno gibalno in dalo dogodka tudi zunanega izraza. Goethe sam je to borbo razložil z besedami: »Pravi, edini in najgloblji predmet svetovne zgodovine je konflikt med vero in nevero.«

Veliko delo sv. Avguščina »De civitate Dei« pojmuje človeško zgodovino sploh kot boj dveh držav: ena država se bori za dobro, druga za zlo; ena država je božja, druga je zemeljska. Državljanse zemeljske države rodi po grehu izprižena človeška narava, državljane nebeske države pa milost, ki človeško naravo osvobaja greha. Obojno državo je ustvarila ljubezen: zemeljsko državo je ustvarilo samoljublje, zaničevanje do Boga, božjo državo pa bogoljublje in zaničevanje zla.

Seveda nista dobro in zlo med seboj popolnoma ločeni, temveč sta vzajemno pomešani. Avguštin pravi: »Ti dve državi sta na tem svetu prepleteni in med seboj pomešani, dokler jih poslednja sodba ne bo razločila.«

A čeprav v zemskem dogajanju ideja dobrega le redko kdaj nastopa v izkristalizirani obliki, in prav tako zlo, je vendar ta borba zagrnjena in neodjenljiva. Okrog teh idej se zbira človeštvo in si piše lastno usodo. Zelo preprosto bi bilo, če bi se ta borba izvajala v popolnoma ločenih in izčiščenih taborih. Takrat bi ne bilo nobenega oklevanja, vsi dobri bi se združili in se postavili po robu zlu, ki ne bi moglo več s svojimi lažnimi premamljati dobre. Toda že stara taktika zle sile je, da se izogiblje odprtemu boju in vedno skuša vrniti v božjo državo prvine zla. To je že prastari način, ko se hoče zlo izogniti odločilni borbi z dobrim ter ves spopad prenesti na drugo področje, kjer pravi nameni borbe niso razvidni. In tako se zgodi, da sta tabor dobrega in tabor zlega med sabo pomešana, s tem pa dokončna zmaga dobrega otežkojena.

To osnovno taktiko zlega ponavljajo nasprotniki dobrega že od prvih začetkov, ponavljajo tudi danes. Ko se zdi, da dobro in zlo stojita pred odločilnim spopadom, nastopijo vedno zle sile, ki oha tabora medsebojno nekako premešajo, speljejo borbo na drugo področje in tako preprečijo zmago dobrega. To prizadevanje podpira tudi človeška narava sama, ki se rada izogiblje odločilnemu spopadu in skuša vedno najti neko vmesno rešitev. Kadar zlo vidi, da v svoji borbi ne more uspeti, uporablja staro satanovo taktiko, da poišče nekaj tretjega, zapelje z njim človeka ter tako razruši božjo državo in jo pomeša z državljani zla.

Iz tega se nam odpira jasn pogled do zaključkov, ki si jih morajo osvojiti in se jih držati državljani božje države. Nikoli ni bilo popuščanje od celotnega programa v korist dobremu, vedno le v korist zlemu. Lahko rečemo celo, da se v prav zlo bori, da bi dobro od svojih načel nekoliko odnehalo: brž ko dobro to stori, ima v svoji lastni notranjosti skrite pristaše zla in božja država ni več enotna, temveč je pomešana z zlim in zato ne more uničevati zlega. Osnovna načela dobrega v borbi proti zlemu je torej to, da vedno ohrani svoja načela dosledno čista in neokrnjena. Popuščanje in dobrem, ki se človeku zdi včasih tako vabljivo, tako lepo in tako sorodno kreposti usmiljenja in prizanostljivosti, je torej le prastari način, kako zlo preprečuje zmago dobrega.

Zlo ima v borbi proti dobremu neko navidezno prednost: bori se namreč z vsemi sredstvi, dovoljenimi in nedovoljenimi. Dobro pa se more boriti zoper zlo le po pravno neoporečnih metodah. Zato so sredstva, ki so v tem boju kreposti na razpolago, na videz nezadostna, sile neenakomerne. Toda to je le videz. Boj dobrega zoper zlo se izvaja v božjem imenu. Bog pa je mogočen dovolj, da s tem, kar je pred svetom majhno, napravila velike reči in ščiti svoje državljane. Od božjih državljanov pa se predvsem zahteva to, da ohranijo svoj program čist in neokrnjen, in ne puste, da bi se sile dobrega in zla medsebojno pomešale.

Spokorna procesija Slovencev v Rimu

Rim, 1. junija.

Slovenci, ki bivajo v Rimu, so v soboto, dne 29. maja, priredili spokorno romarsko procesijo po rimskih bazilikah in se tako pridružili splošnim verskim prireditvam svojih rojakov v ožji domovini. Zjutraj ob pol 8 so se slovenski rojaki zbrali v baziliki Sv. Petra, kjer je bila najprej sv. maša, po sv. maši pa se je mala procesija podala na spokorniško pot do vseh sedmih rimskih bazilik. Vodil jo je p. dr. Prešeren. Hodili so od osmih zjutraj do pol 5 popoldne in so prehodili neš nad 35 km. Dan je bil silno vroč. V vsaki baziliki so zmolili po sedem očenasev.

NAROČAJTE »SLOVENCA«

nega, ki je eden Bog nas vseh, vsi častili in molili (160).

Res da nadloge zadevajo tudi kristjane, a ti jih drugače prenašajo kakor drugi: »Nadloge na svetu čuti kot kazen samo tisti, ki išče na svetu vse svoje veselje in vso svojo slavo... Tistih pa, kateri z zaupanjem pričakujejo prihodnjih dobrin, ne boli, če zdej nadloga nad nje prihajajo. Ne damo se torej nadlogam ne ukloniti ne streti ne razžalosti, tudi ne godrnjamo ne zaradi izgube imetja ne zaradi telesne bolezni. Ker živimo bolj v duhu ko v mesu, zmagujemo slabost telesa z močjo duha. Kar nas muči in nadleguje, vemo in zaupamo, da nas preskuša in potrjuje« (170). Ne-verne pa čaka po zemeljskih nadlogah večno gorje. Zato so tudi zemeljske bolečine zanje toliko hujše. — Škof Ciprian ta traktat konča z vabilom, naj preganjanci postanejo častilci Boga, da bodo skupno z vernimi postali deležni veselja pri Bogu.

7. Umiranje (178—195). Ta traktat je bil napisan v letu 252 ali 253, torej v času, ko je kuga v Afriki najhujše morila. Škof Ciprian je bolnike osebno tolažil, organiziral oskrbo okuženih. S tem traktatom pa hoče tolažiti vse in jih poučiti, kako naj presojajo smrti v luči božjega razodetja, da bodo tudi v tej preizkušnji videli božjo dobroto, ki kliče pravivne v novo življenje ter jim daje dovolj prilik za dela usmiljenja.

Kristjan naj se smrti ne boji, saj ga ona vodi v večni mir. Nadloge ne smejo kristjanov begati. Saj so bile napovedane. In če se božja beseda spopolnjuje v tem, se bo spopolnila tudi v danih obljubah. Obljubljeno pa je, da »za zemeljskim prihaja nebeško in veliko za majhnim in za mipljivim večno. Kje je tu mesto za strah in skrb? Kdo bo tu trepetal in žaloval, razen tisti, ki nima upanja in vere? Tisti se boji umreti, ki noče h Kristusu pohiteti. H Kristusu pa noče pohiteti, kdor ne veruje, da bo s Kristusom zaključevati (179). Šele pri Kristusu je namreč pravi mir. Dokler smo v tem življenju, smo v neverstnem

KULTURNI OBZORNIK

Traktati sv. Cipriana

(Konec.)

Škof Ciprian kaže tudi na vzroke padcev: »Verniki so na moč množili imetje in se pozabivši, kako so nekaj za apostolov verniki ravnali, z nenasiitnim pohleptom trudili, da bi si več in več pridobili. V duhovnih opravilih ni bilo več vdane pobožnosti, v službah ne polne zvestobe, v dejanjih ne usmiljenja, v življenju ne strogosti. Moški so negovali brado, ženske lepoto, obraz, pačile oči, ki jih je božja roka naredila, lažnivo barvale lase. S prevečnimi zvijačami so zavajali srca preprostih, z zvilitimi nakanami zapletali brate v zamke. Prestojnike so z naduto ošabnostjo prezirali; s strupenim jezikom so se med seboj preklinjali, z zakrknjenim sovraštvom živeli v neslogi« (75/76).

4. Edinost katoliške Cerkve (107—127). Ta traktat je postal znamenit zaradi vsebine in mnogih debat, ki so se razvzele ob njem. »Je poljuden dokaz za edinost, nedeljenost in nedeljivost oblasti, s katero Cerkev posreduje zveščanje, naperjen proti že obstoječim ločnam in prelečim ločitvam med škofi« (9).

Takoj v uvodu škof Ciprian modro poudarja, da cerkveni edinosti niso najnevarnejša odkrita nasprotovanja in preganjanja, ampak tista, ki nosijo krinko dobrohotnosti. Pristavlja s sv. pismom, da se bo teh zank mogoče uspešno varovati le tisti, ki bo verno sledil besedam Kristusovim. Tisti pa, ki Kristusu v vsem ne sledijo, »hodi v temi, četudi si umišljajo, da imajo luč, ker se jim sovražnik, ki se spreminja, kakor apostol pravi, v angela luči, dobriča in jih slepi in svojim služabnikom naveda podobe služabnikov pravičnosti; ti namreč pravijo noči dan, poginu rešitev, ponujajo obup namesto upanja, odpad od vere s razlago vera, antikrista pod Kristusovim imenom,

da zvijačno pačijo resnico, ko mamijo s podobo resnice. To se zategadelj dogaja, preljubi bratje, ker nihče ne gre nazaj k studencu resnice, ne poišče vrelca, se ne oklene tistega, kar nebeški nauk uči« (103). Kristusov nauk o edinstvi Cerkve pa je kratek in jaseen. Zato ni treba »dolgega razpravljanja in dokazovanja; en sam dokaz lahko prepriča, če se resnica na kratko povzame« (103).

Ta resnica je pa, da je Kristus svojo Cerkev sezidal na Petra. »Na njega sezida Cerkev in njemu naroči, naj pase njegove ovce. In če tudi vsem apostolom podeli enako oblast, je vendar postavil en sedež in s svojo oblastjo določil početek in bistveni znak edinstva... Kdor se te cerkvene edinstvi ne drži, mar li meni, da drži vero? Kdor sedež Petra, na katerega je postavljena Cerkev, zapusti, mar li zaupa, da je v Cerkvi?« (105). »Cerkev je ena, ki se s prirastkom svoje rodovitnosti v množ razširja, kakor ima sonce mnogo žarkov, toda eno luč, in drevo mnogo vej, toda eno deblo... Odrtega sončni žarek od sončnega telesa — ena luč ne trpi ločitve; odlomi vejo od drevesa — ko je odlomljena, ne bo mogla brsteti« (105—106). Cerkev je božja. Zato »ne more imeti Boga za očeta, kdor nima Cerkve za mater« (107).

Kateri so to edinstvo prelomili, jim niti trpljenje ne koristi. »V Bogu ne morejo ostati, kateri niso hoteli enodušni ostati v božji Cerkvi. Četudi jih vržejo v plamene in ogenj, da z gore, četudi jih izpostavijo zverem, da izgube življenje, jim to ne bo vaneč za vero, marveč kazen za nezvestob« (116). Kdor se je ločil od Cerkve, je storil hujši zločin nego padli, ki so med preganjanjem darovali malikom: »Tu je padli samo sebi škodovali, tam je tisti, ki je začel krivo vero in razkol, mnoge za seboj potegnil in preslepil. Tu škoda ene duše tam nevarnost za mnoge, mnoge. Ta se vsaj zaveda, da je grešil, in toži in plaka, oni pa, ponosen na svoj greh in prav zaradi pregrehe sam s seboj zadovoljen, trga sinove od matere, vabi ovce od pastirja« (120—121).

Droblne novice

Koledar

Sobota, 5. rožnika: Kraljica apostolov; Bonifacij, škof in mučenec; Valerija, mučenica.
Nedelja, 6. rožnika: Norbert, škof in ustanovitelj reda; Mehtilda, devica in ustanoviteljica reda; Kandida, sveta žena.

Novi grobovi

† V Ljubljani je v Hrenovi ulici 13. umrl g. **Jerman Anton**, služitelj kat. uprave, Pogreb bo danes, 5. t. m., iz kapele sv. Antona na Zahlah ob pol 5 popoldne.

† V Ljubljani je v visoki starosti 90 let mirno v Gospodu zaspal gospod **Franc Planinšek**, pogreb dragoga pokojnika bo v nedeljo, 6. junija 1945, ob pol 4. popoldne z Zal, iz kapele sv. Janeza k Sv. Križu.

† Na Teharjih pri Celju je umrl v četrti, dne 20. maja samostanski brat **Matija Herman Edšid** od Sv. Jožefa nad Celjem. Pokojnik se je rodil 1871. v Gederovcih, župnija Tišina v Prekmurju. V svojih mladeniških letih je bil velik pomočnik in sodelavec svojega rojaka župnika Jožefa Kleka. Kot dober in pobožen mladenič je prihajal v svojih fantovskih letih na duhovne vaje k Sv. Jožefu nad Celjem, kamor so takrat vsako leto hodili prekmurški fantje na stanovske duhovne vaje. Pri teh duhovnih vajah je začutil klic božji v samostan in je prošil pri misijonarjih pri Sv. Jožefu za sprejem za samostanskega brata. Nastopil je samostansko življenje avgusta 1900. Bil je že doma godbenik in zato se je še pri ravnatelju celjske orglarske šole, g. Bervarju, izučil igranja na orgle ter vodil nad 30 let pevski zbor na koro pri Sv. Jožefu. Bil je obenem samostanski vratar in ljudje iz vse južne Štajerske, ki so prihajali k Sv. Jožefu, so ga poznali po njegovi veliki ljubeznivosti. Od 43 let, ki jih je preživel v redovnem življenju, je bil samo pol leta v drugem samostanu, drugače je pa vse svoje moči in zmožnosti posvetil procvitu celjske samostanske hiše kot vratar, krojač, organist in oskrbnik. Po Veliki noči 1941 je ostal oskrbnik vinogradev v Svodnji v teharski župniji. Od tam je hodil orglat v župnijske cerkve na Teharjih. Umrl je 20. maja v Svodnji in je bil pokopan poleg župnika Čemažarja na teharskem pokopališču v soboto, 22. maja. — R. I. P.

Naj rajnim sveti večna luč! Vsem, ki žalujejo za njimi, naše iskreno sožalje!

Cerkveni vestnik

Junjska pobožnost v cerkvi Srca Jezusovega v Ljubljani se vrši ves mesec vsak večer ob pol 8. Cerkev je za to pobožnost lepo okrašena in svečano razsvetljena. Vsak večer ob pol 8 je pridiga in nato liturgija Srca Jez. Ob nedeljah in praznikih je pobožnost ob 5 popoldne. Častilci božjega Srca, prihajajte iskati pomoči in tolažbe k božjemu Srcu!

Skrivnostno razodetje sv. Janeza

nam v knjigi istega naslova razodeva naš škof dr. Gregorij Rožman

Skrivnostno razodetje sv. Janeza zanima danes poč vsakega, zato kupujte to knjigo, ki jo dobite po vseh knjigarnah. — Cena broširane knjige je 10 lir, v polplatno vezane pa 25 lir.

— Sprejemni izpiti za gimnazijo. Za kandidate, ki želijo opraviti sprejemni izpit, je treba vložiti pri ravnateljstvu dotične gimnazije do vseh 15. junija prošnjo na taksem papirju za L. 6, ki jo podpiše oče ali njegov namestnik ter priložiti krstni list in spričevalo o opravljenem 4. razredu osnovne šole. V primeru, da kandidat tega spričevala še nima, naj upravljateljstvo šole na prošnji izjavi, kateri razred obiskuje. V prošnji je navesti, v katerem roku želi kandidat delati izpit. Izpiti v poletnem roku bodo v drugi polovici julija po razporedu, ki ga bodo objavila posamezna ravnateljstva. — Iz pisarne IV. odd. Vis. komisariata.

— Proizvodnja in prodaja karamel. V rimskem Uradnem listu je izšel zakonski dekret, ki določa, da je s 1. junijem t. l. prepovedana proizvodnja trdih karamel normalnega tipa, z ali brez ovitka. Prodaja preostalih karamel je dovoljena do 30. junija t. l. Z ozirom nato je smatrati postavko, ki govori o karamelah v seznamu slaščic, ki jih je dovoljeno prodajati.

boju: »Kaj drugega pa je na svetu, nego da se dan na dan s hudičem vojskuje, da se zoper njegove strelce in njegova kopja zmeraj borimo in bijemo? Z lakomnostjo, z nečistostjo, z jezo, s častilnostjo se nam je bojevati, z mesenimi pregrehami, z vabočimi nasladiami sveta, imamo nepretrgano in težavno borbo« (180). »Kristusa videti pomeni torej veseliti se, in ni veselja, če ne vidimo Kristusa. Kakšna zaslepljenost srca in kakšna neumnost je, ljubiti stiske in trpljenje in solze na svetu in ne hiteti v veselje, ki ga nihče ne more vzeti« (181).

Da v nesrečah trpe tudi kristjani, je razumljivo. Saj imajo telo kakor pagani, in vere niso sprejeli zato, da bi uživali svet in življenje in da bi se jih zlo ne prijel, ampak zato, da bi se ohranili za prihodnje veselje, potem ko bodo v zemeljskem življenju pogumno pretrpeli vse zopernosti. Zato »prenašaj bolečine in imej potrpljenje v svoji ponižnosti, zakaj v ognju se skuša zlato in srebro, ljubljenci božji pa v peči poniževanja« (183). Ni radosti zmage, če ni prej boja: »Ko pa se v spopadu pridobi zmaga, se zmagovalcem da tudi venec. Krmilar se spozna v viharju, v boju se vojak prekuša. Lahko je, hvalliti se, ko ni nevarnosti; borba z zopernostmi pokazuje pravo vrline. Globoko ukoreninjenega drevesa ne omajajo viharji, ki se vanj zaganjajo; v močno ladjo, ki je trdno spahnjena, valovi butajo, pa je ne prevrtijo; ko se na umnu žito mlati, se klena in zdrava zrna za veter ne zmenijo, prazne pleve pa sapa odnese« (185). Kristjan pa se preizkusi v trpljenju in smrti. Smrti se mora bati le tisti, ki nima upanja v večno življenje, »kdor bo od te smrti šel v drugo smrt« (187).

8. Dobra dela in milosrčja (196—217). Ta traktat je izredno pomemben zlasti za naš čas. Z njim hoče škof Ciprian v času mnogih nesreč svoje vernike spodbuditi k dobroti. V uvodu slika ljubezen Kristusovo do nas: »Ponižal se je, da bi ljudstvo, ki je prej ležalo na tleh, vzdignil; ranjen je bil, da bi zacelil naše rane; suženj je

— Močni junijski nalivi. Lani v času od 3. junija tja do Medarda je vladala primerna junijska vročina, ko je bilo prav na Medardov dan +30.4 stopinje Celzija. Letos ta čas je nekoliko hladnejše, ko je nastopilo prvo močnejše junijsko deževje z nalivi, vrstičmi se ponoči in podnevi. V sredo je bila še primerno visoka dnevna temperatura, ko je termometer kazal v zatišju +22.4 stopinje Celzija, toda zaradi deževja je dnevna temperatura v četrti padla kar na +14 stopinj Celzija ter je bila za dobro stopinjo višja od jutranje temperature, ki je dosegla stanje +13 stopinj Celzija. V petek po deževju je bilo precej hladno il samo +10 stopinj C. v Trnovem pri vremenski opazovalnici na Opekarski cesti pa celo 8.1 stopinje Celzija. Barometer je od srede do četrti popoldne močno padel. V četrti jutrat je dosegel najnižje stanje 755.9 mm, v petek pa se je že dvignil na 759.5 mm. V sredo ponoči od 23.50 naprej do jututra so se vrstili hudi nalivi ter je ombrograf na univerzi v četrti ob 7.30 jutrat zaznamoval 22.5 mm dežja. Po 7.30 jutratja do 10.20 popoldne v četrti je bil daljši presledek, ko ni deževalo. Nato pa so se vrstili močni nalivi, ki so trajali do 13.10, nakar se je začelo polagoma jasniti. V tem času je v četrti padlo do 22.7 mm dežja, v dveh dneh skupaj 54.2 mm, kar predstavlja prav znatno množino dežja, ki je globoko namočil zemljo. V juniju je ombrograf na univerzi znanamoval v nekaj dneh že 60.6 milimetров dežja. Kakor smo že pred dnevi omenili, je junij za oktobrom najdeževnejši mesec v letu. Mesečni padavinski povprečnik za junij je izračunan na podlagi dolgoletnih opazovanj in zapiskov na 146 mm v Ljubljani.

— Polna naročja poljskega cvetja prinašajo Ljubljancem a polja ob nedeljah in praznikih ter tudi ob delavnikih v mesto. Posebno v cvetočem maju in rožniku se vsakdo veseli pisanega polj-

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

Razstava gospodinskih šol na gradu Šteben v Mežiški dolini. Pred nedavnim je gospodinska šola gradu Šteben v Mežiški dolini priredila razstavo izdelkov, ki so jih napravile gojenke, ki se udeležujejo sedanjega talskega tečaja. Dekleta so razstavila platno, za katerega so same sprejele predvideno in ga skale, dalje platnene izdelke kakor rjuhe, prte, blazine in tudi cele obleke. Vsi ti izdelki dokazujejo spretnost in pridnost, ki bo pomagala prebivalstvu Mežiške doline do napredka.

Velika šolska razstava v Celovcu. V Celovcu so odprli pokrajinsko razstavo šolskih izdelkov, ki so bili narejeni po geslu »Boj Nemčije za svobodo in »Boji na vzhodu«. 120 šol iz koroške pokrajine je zastopanih z 850 risbami, kat. im je priloženih še 600 raznih drugih šolskih ročnih del. Vsega skupaj je bilo odposlanih na razstavo 2000 raznih risb in izdelkov. Razstavo si je že ogledal galeiter dr. Rainer v spremstvu pokrajinskega vodje SS Maier-Kaibitscha in pokrajinskega vodje uradov dr. Pogatschniga.

Nov mladinski dom na Koroškem so odprli pred nedavnim v smohorskem okrožju in eicer na Gailbergu. Dom bo lahko sprejel 25 otrok. Vanj bodo prišli otroci iz pokrajine Bayreuth.

S Spodnjega Štajerskega

Kulturni dnevi štajerske mladine v Mariboru od 3. do 6. junija. Mariborski župan Knaus je izdal razglas ob priliki kulturnih dni in piše, da bo prišlo v Maribor 1200 mladeničev in mladenk, ki bodo zastopali 80.000 članov in članic spodnještajerske hitlerjevske mladine. Župan poudarja, da Maribor ponosno sprejema mladino in ji izreka dobrodošlico.

Copate za ranjence so izdelovali v velikem številu v okrožju Maribor-okolica. Posebno so se izkazale krajevne skupine na Muti. V Jakobovem dolu pri Sv. Kunigundi v Marenbergu, Selnici, Ribnici, Polskavi in Vuzenici. Zene, ki so šivale, so pokazale izredno iznajdljivost; uporabljale so klobučevino, staro usnje in okrasile copate z lepimi vzorci.

Počitnice mariborskega gledališča. Mariborsko mestno gledališče bo končalo s predstavo mi 14. junija. Posebne predstave v počitnicah bodo posebej naznanjene. Vsako nedeljo pa bodo v mestnem parku koncerti gledališkega orkestra.

Priznanje velenjskim kmetom. V nedeljo 31. maja je bilo v Velenju kmečko zborovanje, na katerega je prišel okrožni vodja Dorfmeister iz Celja. Pred strojno lopo so se zbrali kmetje,

skega cvetja, če je nabrano ob cestah in na mejah ter nabirali cvetlice pri trganju ne pomandraj ožita in trave. Hoja po travnikih, še bolj pa po njivah, je pa v današnjih časih greh proti splošnosti. Zlasti veliki grešniki so pa tisti, ki trgajo klasje za šopke. Nič boljši niso tudi tisti, ki si svoja stanovanja krase a prelepo rdečo nemško deteljo ali z drugimi za prehrano ali krmo potrebnimi rastlinami. Zato oblasti škodo na polju smatrajo za tatvino in take nepremišljene ljudi tudi kaznujejo za tatvino. Opominjamo vse prebivalstvo na posledice boje po travnikih in njivah, posebno pa na neprijetna presenečenja, ki jih bodo doživeli nabiralki in nabiralki klasja in drugih za prehrano ali krmo potrebnih koristnih rastlin. Tudi prijatelji pisanih šopkov so v takem primeru škodljivi, tem večji tatovi so pa oni, ki nosijo domov polne mreže in oprtnike klasja ali detelje za zajce. Oblasti bodo kaznovali take male in velike grešnike, predvsem bodo pa neumisljeno kaznovani vsi oni, ki bodo po lanskem slabem zgledu na take tatinske pohode jemali a seboj škarje in strigili na pol dozorelo klasje.

— **Nesreče na deželi.** Zidarjev sin, 12-letni France Lampič v Šmarju na Dolenjskem, je po neprevidnosti vtaknil desno nogo v kolo voza, ki je vozil na cesti. Kolo mu je nogo zlomilo. Deček se je bil zadaj obesil na soro. — Janežič Alojz, 45-letni delavec v Veliki stari vasi na Dolenjskem, je padel na cesti in si zlomil levo nogo. — Desno roko si je pri padcu zlomila Anica Lenarčičeva, 12-letna posestnikova hčerka na Ponikvi pri Grupsljem. — Z drevesa je padel in zlomil desno ključnico 10-letni rejnec Joško Hvala v Borovnici.

— **Lepi milijoni izdani za tobak.** V glavni zalogi tobaka, ki ima svoja skladišča v enonadstropni vogalni hiši na Vidovdanski cesti in Ilirski ulici, je vsak teden velikanski blagovni in denarni promet. Sto in stotisočaki gredo za razne tobačne izdelke, zlasti za cigarete »Moravac«, »Zetac«, »Bare« in »Dravac«. Kakor poročajo, je Ljubljana z bližnjo okolico izdala v maju za tobak do 6 milijonov lir, v tem letu pa že nad 20 milijonov. Najbolje gredo v promet poleg »Bare« cigarete »Moravac«. Nekdo je izračunal, da je v maju vsak Ljubljčan izdal za cigarete najmanj 75 lir.

Iz Hrvaške

Zakonska odredba o novinarjih in o novinarskem delu. V »Narodnih Novinah« z dne 22. maja je objavljena zakonska odredba o novinarjih in novinarskem delu. V zvezi z objavo tega zakona hrvaško časopisje poudarja, da spada ta zakon med najmodernejše novinarske zakone, kar jih je sploh bilo še do sedaj objavljenih. Zakonska odredba določa v prvi vrsti pojem novinarskega dela in novinarja in točno določa, kdo je lahko novinar. Novinarji s tem zakonom niso dobili samo popolne stanovske zaščite za čas, ko izvršujejo svojo neparno službo in za odnos nasproti delodajalcu, temveč tudi vsa potrebna določila za stanovsko in pokojninsko zavarovanje. Zakon določa tudi popolno stanovsko zaščito novinarjev. Hrv. novinarsko društvo bo v roku treh mesecev po objavi tega zakona ugotovilo leta novinarskega delovanja za vsakega svojega člana ter bo objavilo tudi seznam novinarjev in novinarskih pripravnikov.

Spokorna procesija tudi v Zagrebu. Po odredbi zagrebške nadškofa dr. Stepinca bo dne 6. junija ob pol osmih zvečer spokorna procesija tudi v Zagrebu. Procesijo bo vodil na čelu vse duhovščine nadškof sam. Kot priprava nanjo so od 28. maja po vseh zagrebških cerkvah devetdnevne, ki bodo trajale do 5. junija.

Obvezna prijava praznih sob in stanovanj v Sarajevu. Sarajevske vojaške in civilne oblasti objavljajo pozive v sarajevskem časopisju, da mora prebivalstvo vse prazne sobe in ostale stanovanjske prostore takoj prijaviti imenovanim oblastem. V koliko bi oblašil ugovole, da meščanstvo ni izvršilo tega naročila, bo dotični strogo kaznovan in mu bodo stanovanje tudi zaplenili.

Razširitev bolnišnice v Sarajevu. Sarajevska mestna občina že leto dni razširja svojo bolnišnico. Doslej je razširila dva paviljona. Ko bodo vsa dela končana, bo mestna bolnišnica lahko prevzela okoli 400 bolnikov.

Iz Srbije

Gospodarska obnova Srbije. Beograjsko srbsko in nemško časopisje objavlja dalje sestavke, v katerih poudarja, da gospodarska obnova Srbije kljub sedanjim vojnim razmeram dobro napreduje. Največji napredek je brez dvoma pokazalo poljedelstvo. Po zatrevanju omenjenega časopisja danes ni v Srbiji nobene razpoložljive zemlje, ki bi ne bila skrbno obdelana. Obširni travniki, precejšnje površine zemlje, na katerih se je prej gojilo najrazličnejše grmičevje, gozdni parobki, vse to je sedaj spremenjeno v njive. Ista slika je po vseh mestih in trgih. Vsi parki in sprehajališča so prekopana in na njih raste najrazličnejša povrtnina in zelenjava. V Srbiji danes v obdelovanju zemlje meščanski sloji skoraj tekmujejo s pravnimi kmeti.

Močan napredek v razvoju in spopolnitvi kaže tudi srbska industrija in obrt. Statistični podatki pravijo, da je bilo že v sredini 1942. leta v Srbiji in Banatu v obratu nad 1000 industrijskih podjetij. Tega leta je bilo ustanovljenih 52 novih tozadevnih podjetij, 6 že obstoječih pa razširjenih. Tudi v letošnjem letu je bilo izdanih nad dvajset dovoljenj za ustanovitev novih industrijskih obratov. V razdobju približno enega leta, t. j. od sredine 1942 do maja 1943 je prišlo v Srbiji na novo obratovati 73 tovarniških obratov, v nadaljnjih štiridesetih pa postavljajo še strojne naprave. Med novoustanovljenimi tovarnami so podjetja za izdelovanje kovinstva, usnjenih in drugih predmetov, tovarne za čevlje, razni tekstilni obrati, podjetja za izdelovanje vozov in avtomobilerij, nato podjetja za izdelovanje raznih kemičnih in farmacevtskih preparatov, podjetja za izdelovanje pohištva, tovarne za konzerviranje rib, sadja in povrtnine ter zelenjave, nove elektrarne, papirnice in steklarne. V vsem je danes na srbskem področju v obratu okoli 1200 industrijskih podjetij.

Prav tako velik razmah je pokazala srbska obrt ter je bilo samo lani izdanih 1611 dovoljenj za ustanovitev novih obrtnih delavnic. V vsem deluje danes na srbskem področju nad 35.000 obrtnih podjetij.

Vzporedno z razvojem industrije in obrti se vedno bolj spopolnjuje tudi srbsko rudarstvo. Vse to močno iniciativnost na gospodarskem področju je brez dvoma pospeševalo prirejanje številnih strokovnih tečajev, ki jih je srbska vlada pripravljala in jih še vedno organizira za kmete, tesarje, zidarje, mizarje in vse ostale vrste obrtnikov in za delavce v predilnicah.

I Z Š E L J E

najboljši roman znanega hrvatskega pisatelja
AVGUSTA ŠENOEA

»Zlatarjevo zlato«

Knjigo je lepo ilustriral I. Rom
 Knjiga nam živahno opisuje razmere v 16. stoletju, ki so vladale na Hrvatskem. — Knjigo dobite po vseh knjigarnah in trafikah.

9. Sad potrpežljivosti (218—236). Ta traktat je Ciprian napisal v času spora zaradi veljavnosti krsta zunaj Cerkve. Obsežno slika najpopolnejši zgled potrpežljivosti — Kristusa, pomen potrpežljivosti, pa tudi usodnost nepotrpežljivosti. Potrpežljenje nam lajša preizkušnja trpljenja, utrjuje ljubezen, je najkrepkejša obramba pred grehom. Zato je potrpežljivost za nas blagoslov Kristusov, nepotrpežljivost pa hudičjevo preklestvo.

10. Sumnjivost in nevoščljivost (237—250). Ta traktat je Ciprian napisal v času, ko je bil spor zaradi krsta na višku, »da bi razdražene duhove pomiril in jih od osebnih sumničenj obrnil k stvarci« (30).

Traktat prične z značilnim svarilom: »Sumniti na dobro, ki ga vidiš, in nevoščljiv biti boljšim, se nekaterim zdi lahek in majhen greh, preljubi bratje; ker ga imajo za lahkega in majnega, se ga ne boje; ker se ga ne boje, ne pazijo nanj; ker nanj ne pazijo, se ga zlepa ne ogibljejo in postane nevidna in prikrita poguba, ki srca skriva kvari, ker jo premalo spoznajo, da bi se je mogli previdno varovati. Gospod pa nam je zapovedal, da bodimo previdni, in nam je velel, da oprežno in skrbno čujmo, da se ne bo nasprotnik, ki čuje zmeraj in nas zmeraj zalezuje, prikradel v srce, da ne bo iskrie razpihal v požar, iz malenkosti napravil velikanske grmade, zbudil neviht in viharjev, porušil vere in upanja in razbil našega življenjskega stolpca« (237). Sumnjivost in nevoščljivost sta »korenina slehernega zla, vir porazov, semenišče pregreh, netivo grehov. Iz nje poganja sovraštvo, izvirja gnev« (240). Nato Ciprian prav obsežno, nazorno in psihološko slika gorje, ki ga ta greh povzroča v grešniku samem in v drugih, n. pr.: »Od tod preteči obraz, srepi pogled, prebledelo lice, tresoče se ustnice, skrtanje z zobmi, togotne besede, brezmjerne samotitve; čeprav še roka ne drži meča, pa je oborožena s sovraštvom pobošenega duha, da zdaj zdaj a silo udari« (242). Obširno popisuje, kako je Kristus z naukom in osebnim zgledom svaril učence pred

to usodno napako. Konča z vabilom: »Izblijvaj strupeni žolč, izloči strup nesloge, očisti duha, ki ga je nevoščljivost kače okužila, s Kristusovo sladkostjo oslajaj grenkost, ki se ti je v sru nabrala. Ljubi tiste, ki si jih prej sovražil, ravnaj spoštljivo s tistimi, katerim si prej po krivici želel slabo in zavidal! Dobre posnemaj, če jih moreš dohajati; če pa jih dohajati ne moreš, se veseli z njimi in jim želi srečo, ker so boljši od tebe! V prijateljski edinstvi postani njih družnik, z vezjo bratske ljubezni postani njih sodedič! Odpuštili se ti bodo tvoji dolgovci, če boš ti sam odpuščale« (249—250).

Ciprianove traktate zaključuje kot »dodatek« življenjepisa sv. Cipriana (251—258), ki ga je kmalu po njegovi smrti (14. sept. 258) napisal njegov diakon Pontius, »da bi se potomcem podal vzvišeni zgled, ki mu ni enakega«.

Le nekaj misli sem podal iz te knjige. Ze iz njih moreš sklepati, kako vredna je, da jo uvrstiš med knjige svoje knjižnice in najdeš tudi časa, da jo prebereš, da jo bereš ponovno in razmišljaš, kaj govori veliki škof in mučenec Ciprian našemu času in kaj tudi tebi.

Nove knjige

Akademija znanosti in umetnosti je izdala svoj prvi Letopis za leta 1938. do 1942./XXI, ki ga je uredil Fran Ramovš. Str. 364. Istočasno je prvi razred izdal tudi drugi zvezek Razprav, v katerem so razprave naslednjih znanstvenikov: Bilimovića (Nekoliko dinamičnih shem gospodarskega procesa), Korošca (Podatelište helitske pokrajine Dattaše Ulmi Tešup), Makleova (Personalisti na smer v sodobnem kazenskem pravu), Spektorskega (Portalas in Savigny) ter Škerlja (Osebn. trgovinske družbe po novejših zakonih). O obeh teh knjigah kakor tudi o Grafenauerjev razpravi »Lepa Vida« bomo še govorili v našem letu. Sedaj ju samo naznačimo med knjižnimi novostmi.

